

A szabad szoftverek helyzete az EU-ban

Készítette a Közigazgatási és Igazságügyi minisztérium E-közigazgatási
Szabad Szoftver Kompetencia Központja
Budapest, 2013

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Kódszám: EKOP–1.2.15

Ez a Mű a Creative Commons Nevezd meg! – Így add tovább! 3.0 Unported
Licenc feltételeinek megfelelően szabadon felhasználható.

A dokumentum legfrissebb változata letölthető a honlapunkról:

<http://szabadszoftver.kormany.hu/>

Tartalomjegyzék

Lobbi a nyílt forráskód mellett és ellen.....	4
Nyílt forráskód az EU intézményeiben.....	5
Nyílt szabványok és forráskód az ISA programban.....	6
EIF (European Interoperability Framework).....	6
OCS (Open Source Collection for CEI).....	6
LEOS (Legislation Editing Open Software).....	7
Nyílt forráskód az EU-s közbeszerzésekben.....	7
Uniós stratégiai irányok és hazai vonatkozásai.....	8

A szabad szoftverek helyzete az EU-ban

Az Európai Unió régóta támogatja a nyílt forráskóddal kapcsolatos kutatásokat, programokat és fejlesztéseket, illetve ösztönzi a tagállamokat a nyílt forráskód használatára.

Az Unióban nincs általános irányelv a nyílt forráskód előnyben részesítésére a közbeszerzésekben, de a tagállamok szintjén, ilyen Nagy-Britannia,¹ Észtország², Hollandia, Málta³ és részben Magyarország⁴, van rá példa. Ahogy az EU Nyílt forráskód Közbeszerzési Útmutatójának újabb kiadása kiemeli, uniós jogi precedens is van már arra, hogy a nyílt forráskód preferálása a közbeszerzésekben törvényszerű, bár az útmutató javaslata szerint nem pusztán ennek megnevezését, hanem lényegi tulajdonságait, a szabad felhasználhatóságot, terjeszthetőséget, a forráskód megismerhetőségét és módosíthatóságát, annak szabad és hasonló licenccel való terjeszthetőségét érdemes funkcionális követelményként vagy előnyként megfogalmazni a közbeszerzésekben, esetenként röviden meg is indokolva ezek céljait, tehát jobban kifejtve azt, hogy a felsorolt pozitív tulajdonságaiért, nem pedig önmagáért vagy versenykorlátozóként kerül preferálásra a szabad szoftver.⁵

A szabad szoftverek több tagállam esetében is kiemelt jelentőséggel bírnak. A Freedom House 2012-es, 47 országot érintő felmérésében⁶ Észtország végzett az élen az e-kormányzati megoldások vonatkozásában, megelőzve az Egyesült Államokat, Nagy-Britanniát és Németországot is, melynek hátterében a nyílt technológiák melletti kormányzati elkötelezettség áll.⁷ Nagy-Britannia 2013-as bejelentése szerint az észt szabad szoftveres példák alapján fejleszti tovább e-kormányzati megoldásait,⁸ miközben eddig is nagy hangsúlyt fektetett a nyílt forráskód népszerűsítésére az olyan szolgál-

¹ <http://www.computerweekly.com/news/2240179643/Government-mandates-preference-for-open-source>, 2013-03-15

² <http://joinup.ec.europa.eu/news/ee-government-publishes-open-source-policy-and-starts-repository>

³ <http://www.h-online.com/open/news/item/Malta-Open-source-preferred-1017494.html>, 2010

⁴ 1479/2011. (XII. 23.) sz. kormányhatározat az egyes közigazgatási szervek által használt elektronikus dokumentumok formátumáról és a nyílt forráskódú irodai szoftverek használatáról, miszerint az érintett állami szervek „nem nyílt forráskódú irodai szoftvereket csak műszakilag vagy gazdaságilag indokolt esetben, illetve nemzetközi szerződésekből adódó kötelezettség teljesítése érdekében” szerezhetnek csak be. Magyar Közlöny, 2011. évi 159. szám, 39086–39087. <http://www.magyarokozlony.hu/pdf/11386>

⁵ <http://joinup.ec.europa.eu/news/eu-guide-procurement-open-source-revised>

⁶ <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2012>

⁷ <http://www.aspeninstitute.org/about/blog/how-estonia-became-world-leader-digital-governance>

⁸ <http://www.computerweekly.com/news/2240178740/UK-teams-up-with-Estonia-to-develop-digital-public-services>, 2013-02-28

tatásaival, mint a nyílt forráskód közbeszerzésében segítséget nyújtó kormányzati honlap.⁹ Ennek folyamánya a 2013 áprilisában megjelent brit e-kormányzati stratégia, amely szabad szoftvereken alapuló, és annak megfelelő nyílt fejlesztési modellt határoz meg az e-kormányzati szolgáltatásokban.¹⁰

A nyílt technológiák alapját jelentő nyílt szabványok előírására 2013-ban kerül sor tagállami szinten az EU E-kormányzati Akciótervének¹¹ és az Európai Digitális Menetrendnek¹² megfelelően, miközben nagyobb változás, valódi verseny csak a nyílt szabványoktól várható a sok helyen komoly termékcsapdával küzdő EU-s közigazgatásban. Mindezek ellenére számos sikeres példát látni a nyílt forráskódú szoftverek bevezetésére EU-s tagállamokban, városokban, tartományokban és kormányhivatalokban (lásd esettanulmányok¹³).

A 2010–2015 között futó, 164 millió eurós büdzséből gazdálkodó EU-s interoperabilitási program, az ISA¹⁴ (Interoperability Solutions for European Public Administrations) kiemelt jelentőségű e-kormányzati szoftverfejlesztései, az OCS és a LEOS jogi alkalmazások hangsúlyozottan nyílt forráskódúak. A szabad szoftverek EU-s elfogadását és terjedését nagy mértékben elősegíti az EU és a tagállamok jogi környezetének megfelelő nyílt forráskódú licenc, az EUPL (European Union Public License), az EU nyílt forráskódú fejlesztői platformja és hírfolyelője, a JoinUp,¹⁵ illetve a szabad szoftverek közigazgatási alkalmazásával kapcsolatos publikációkat is közlő ePractice folyóirat.¹⁶

Becslés szerint az EU adja a nyílt forráskódú fejlesztők 70%-át.¹⁷ Az Európai Bizottság 2006-os FLOSSIMPACT tanulmánya szerint a nyílt forráskód pozitív szerepet játszik az EU és a tagállamok gazdasági szférájában és közigazgatásban: 2010-ben az EU GDP-jének akár 4%-a is kapcsolódhat valamilyen formában a szabad szoftverekhez.¹⁸ A szabad szoftverek nagymérvű elterjedésének egyik oka, hogy a „dobozos” (off-the-shelf) szoftverek aránya kisebb a szervezeteknél, mint akár a szervezetre rászabott vagy a szervezet által fejlesztett, illetve akár a saját fejlesztésű szoftverek aránya, ahol a megbízó és a kivitelező is érdekelt az olcsóbb és gyakran jobb (mert például széles körben használt, nyílt szabványokra építő, megbízhatóbb és biztonságosabb) nyílt forráskódú megoldások alkalmazásában. Az 1. ábra a zárt, a külső és belső fejlesztésű szoftverek becsült arányát mutatja az USA-ban és az EU 15 tagállamának átlagában 2002-ben (forrás: FISTERA).¹⁹

Ilyen bevett nyílt forráskódú szoftverek a sok helyen piacvezető LAMP (Linux operációs rendszer, Apache webkiszolgáló, MySQL adatbázis-kezelő, Perl, PHP, Python programnyelvi) eszközök, vagy a terjedőben lévő, már jelentős piaci részesedéssel rendelkező szabad irodai programcsomagok (OpenOffice.org, LibreOffice) vagy az üzleti dokumentumkezelő Alfresco. Sikeresen alkalmaztak már olyan, az Egyesült Államokban már bevált e-kormányzati közösségi fejlesztési módszereket is az EU-ban, mint a nyilvános szabad szoftveres szoftverfejlesztői versenyek, Angliában még egészségügyi alkalmazások fejlesztésére is,²⁰ miután a brit nyílt adat program részeként nyilvánosságra

⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/open-source-procurement-toolkit>

¹⁰ <http://publications.cabinetoffice.gov.uk/digital/strategy/>: „it will require redesigned digital services to: be developed based on user need using agile, iterative, digital development methodologies and using open source code by default”

¹¹ <http://www.etudasportal.gov.hu/display/strategiaianyagok/The+European+eGovernment+Action+Plan+2011-2015>

¹² *Digital Agenda for Europe*, Communications from the Commission, 2010-08-26

¹³ <http://szabadszoftver.kormany.hu/sajat-tanulmanyok/>

¹⁴ <http://ec.europa.eu/isa/>

¹⁵ <http://joinup.ec.europa.eu/>

¹⁶ <http://www.epractice.eu/>

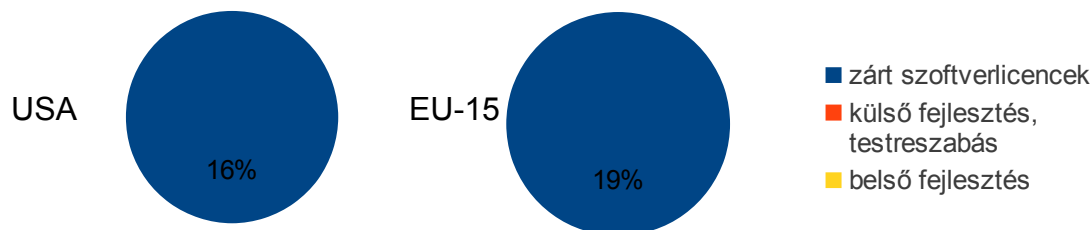
¹⁷ ITEA Report on Open Source Software, ITEA: Information Technology for European Advancement. ITEA Office Association, 2004-01, hiv.: Lundell et al: *Perceptions and Uptake of Open Source in Swedish Organisations*, 2006

¹⁸ *Study on the Economic impact of open source software on innovation and the competitiveness of the Information and Communication Technologies (ICT) sector in the EU*, European Commission DG Enterprise, 124. oldal, <http://flossimpact.eu>, a Gartner felmérése

¹⁹ L. előző tanulmány 124. oldalán.

²⁰ *UK: Open source patient task list wins UK Health Service hackathon*, euPractice, 2010-06-08

hoztak minden (a személyi adatoktól megfosztott) egészségügyi adatot.²¹ A szabad szoftverek brit e-kormányzati szolgáltatásokban való preferálását is azzal indokolják a brit standard kidolgozói, hogy ezek nem dobozos szoftverek, és itt a nyílt forráskódú fejlesztési modellnek nagyobb előnyei vannak, például ilyen a fejlesztési költségek minimalizálását lehetővé tévő közösségi fejlesztés, és az, hogy elkerüljük a többféle (nemcsak anyagi, hanem akár állambiztonsági) kockázatot is jelentő termékcsapdát.²²

1. ábra. Zárt, valamint külső és belső fejlesztésű szoftverek becsült aránya

Lobby a nyílt forráskód mellett és ellen

A FLOSSIMPACT tanulmány felhívja a figyelmet arra a veszélyre, hogy az EU-s szabályozások a zárt programok megőrzése irányába mozdulhatnak el, megakadályozva, hogy az EU ledolgozza az Egyesült Államokkal szembeni lemaradását a nyílt forráskódú programok használata és az ezzel elért gazdasági növekedés terén. Az EU nyílt szabványokkal, illetve nyílt forráskóddal kapcsolatos jogalkotása és közigazgatása is célpontja a kormányzati szférában sok helyen monopolhelyzetben lévő zárt fejlesztőcégek lobbitevékenységének.²³ Tagállami szinten sem ismeretlen ez a fajta elmozdulás a zárt technológiák és programok irányába, elég, ha csak a hazai, a Gazdasági Versenyhivatal által sikertelenül megtámadott, „Microsoft vagy azzal egyenértékű” állami szoftverbeszerzési pályázatokra gondolunk, amely pályázati kiírások a Microsoft zárt, vagy részben zárt technológiáinak több oldalas felsorolását tartalmazták, nem sok esélyt hagyva a valódi, de kizárólag nyílt szabványokra és szabad szoftverekre építő versenytársaknak.²⁴

A szabad szoftveres érdekvédő FSFE²⁵ (Free Software Foundation Europe), a szabad szoftveres vagy szabad szoftverekben, illetve versenyben érdekelt cégeket (pl. Google, IBM, Oracle, Red Hat) képviselő lobbiszervezet, az OFE²⁶ (OpenForum Europe), vagy a civil jogvédő EFF (Electronic Frontier Foundation)²⁷ és európai társszervezete, az EDRI (European Digital Right)²⁸ mellett új, és nemcsak jelképes jelentőségű szervezet az EPFSUG (European Parliament Free Software User Gro-

²¹ <http://www.edri.org/edriagram/number9.24/medical-records-open-data>

²² Liam Maxwell, vezető brit kormányzati IT-szakember, az e-kormányzati standard egyik kidolgozójának nyilatkozatából: „Nobody makes packaged software for digital public services. With the software we are making, we have a preference for open source, because it means other countries can use it too and help make that software better. This approach will also ensure we are not locked in to some mad oligopoly outsource. ... We're not dogmatic about this – we'll always use the best tool for the job – but open source has major advantages for the public sector.”

<http://www.computerweekly.com/news/2240179643/Government-mandates-preference-for-open-source>, 2013-03-15

²³ *Defending Open Standards: FSFE refutes BSA's false claims to European Commission*, FSFE, 2010-10-15

Open Standards – EIFv2: Tracking the loss of interoperability, FSFE, 2009-11-27

How to Hijack an EU Open Source Strategy Paper, Linux Journal, 2009-02-27

²⁴ Tények a Microsoft ügyről, GVH, 2008-08-29, http://www.gvh.hu/gvh/alpha?null&m5_doc=5391&pg=72

²⁵ <http://fsfe.org/>

²⁶ <http://www.openforumeurope.org/>

²⁷ <https://www.eff.org/issues/eff-europe>

²⁸ [Http://edri.org](http://edri.org)

up), az európai parlamenti képviselők szabad szoftveres felhasználói csoportja.²⁹ Az EPFSUG tevékenységének egyik látványos eredménye,³⁰ hogy az Európai Parlament törvénymódosításait kezelő eszköz, az AT4AM (Automatic Tool for Amendments) szabad szoftverré vált 2013 márciusában,³¹ ami az AT4AM megnyitását megelőző, elutasításra került állampolgári kérelmek,³² és az Európai Bizottságot³³ és a Parlamentet ért régebbi³⁴ és újabb³⁵ kritikák tükrében rendkívül biztató eredmény.

Nyílt forráskód az EU intézményeiben

Az Európai Parlament első szabad szoftvere, az említett AT4AM mellett az Európai Bizottság Informatikai Főigazgatósága³⁶ (DIGIT) több szabad szoftvert is fejlesztett már az EB munkájához. Ilyen az EUPL licenc alatt kiadott, GNU/Linux és Java környezetben futó, online kérdőíveket kezelő IPM (Interactive Policy Maker)³⁷ és az EP webes dokumentumkezelője, a CIRCABC (Communication and Information Resource Centre for Administrations, Businesses and Citizens), az 1996-ban üzembe helyezett CIRCA nyílt forráskódú utódja.³⁸

Az Európai Bizottság belső működése nagyban támaszkodik a szabad szoftverekre: 350 Linux kiszolgáló, 800 szabad szoftveres webkiszolgáló biztosítja az EB informatikai hátterét. A DIGIT 2011–2013-ra szóló szabadszoftver-stratégiája többek között kiemeli az interoperabilitás, a versenysemleges szoftverbeszerzés, együttműködés és közösségépítés (az EB által fejlesztett szabad szoftverek köré) szerepét.³⁹

Az EU-s intézmények többségének nincs hasonló szabadszoftver-stratégiája, bár (elsősorban kiszolgálóoldalon és alkalmazáskiszolgálók köztesrétegében) szabad szoftver felhasználók.⁴⁰

Egy 2010. decemberi felmérés szerint az EU intézményeiben 84%-ban a Microsoft zárt dokumentumformátumait használták. A válaszadók (nem függetlenül az EU intézményi munkaállomásainak Windows és MS Office dominanciájától) 68%-a az Office Open XML-re (DOCX, XSLX stb.) számít, mint leendő nyílt szabványra. Az EU intézményközi informatikai bizottsága – tekintettel arra, hogy az OOXML-t sokkal szélesebb körben használják az EU intézményeiben, mint az OpenDocument formátumot, és hogy minden intézmény XML alapú irodai automatizálási platformra tervez migrálni – az OOXML-t választotta az EU intézményeinek preferált dokumentumformátumának a (végleges dokumentumok tárolására szánt) PDF mellett. Bár a dokumentum ISO szabványokra hivatkozik, fontos megjegyezni, hogy az EU-s intézmények OOXML formátumú új dokumentumai 100%-ban nem felelnek meg az ISO szabványnak.⁴¹ A széles körben elterjedt OOXML formátum az EU-ban az átmeneti, régi MS Office dokumentumformátumok átalakítására való OOXML Transitional formátum, nem pedig az ISO szabvány által az új dokumentumok létrehozá-

²⁹ <http://epfsug.eu/>

³⁰ <http://epfsug.eu/content/at4am-all>

³¹ <http://www.at4am.org/news/2013/03/19/announcement/>, 2013-03-19, előzmények:

<http://joinup.ec.europa.eu/news/european-parliament-share-amendment-web-tool-open-source>, 2012-05-11

³² http://www.asktheeu.org/en/request/source_code_and_data_for_at4am_s_2

³³ *European Commission buys Microsoft for 20 years without competition*, Computer Weekly, 2011-09-15: az Európai Bizottság 1993 óta vásárolja az MS Office újabb és újabb kiadásait versenyztetés nélkül, legutóbb 2011 májusában.

³⁴ <http://www.edri.org/edriagram/number6.5/ep-open-standards>

³⁵ <http://blogs.fsf.org/gerloff/2012/03/23/corporate-perk-or-monopolist-bribery/>

³⁶ http://ec.europa.eu/dgs/informatics/index_hu.htm

³⁷ <http://joinup.ec.europa.eu/software/ipm/home>

³⁸ <http://joinup.ec.europa.eu/software/circabc/home>

³⁹ *Strategy for internal use of OSS at the EC, DIGIT*, http://ec.europa.eu/dgs/informatics/oss_tech/index_en.htm

⁴⁰ *Conclusions of the discussion on Open Source Software and on the alignment of Open Source Software strategies*, Inter-Institutional Committee for Informatics, European Commission, 2011-09-25

⁴¹ *Conclusions on document exchange formats following the discussion on office automation platforms*, Inter-Institutional Committee for Informatics, European Commission, 2011-07-25

sára kizárólag támogatott OOXML Strict (mivel az MS Office 2010 sem támogatja még ezt a formátumot).

Nyílt szabványok és forráskód az ISA programban

EIF (European Interoperability Framework)

A 2010 decemberében elfogadott, EU-s e-kormányzati ajánlásokat tartalmazó European Interoperability Framework for European public services (EIFv2)⁴² 2.11 pontja említi meg az újrafelhasználhatósági alapelvhez – miszerint javasolt az európai közszolgáltatásokat kód-újrafelhasználás, kódmegosztás és közös fejlesztés révén megvalósítani – kapcsolódó lábjegyzetében a nyílt forráskódot és az EU nyílt forráskódú kezdeményezéseit, az EUPL licencet, az OSOR.eu-t és SEMIC.eu-t (a JoinUp platform két fő alkotóját). Az EIFv2 tervezetéhez képest ez jelentős visszalépést jelentett: mivel ahogy az FSFE elemzi, a lényegi részekben a Microsoft és más nagy szoftvergyártók érdekeit képviselő BSA javaslatok kerültek a szabad szoftvereket és az erős nyílt szabványokat preferáló javaslatok helyére.⁴³

Viszont az EIF első változatával⁴⁴ szemben, amely csak egyszerű ajánlásokat tartalmazott, az EIFv2-től komolyabb, a nyílt forráskód terjedését támogató lépések várhatók, mivel az Európai e-kormányzati akcióterv⁴⁵ 2013-ra előírja a tagállamoknak a nemzeti interoperabilitási szabályok EIFv2-höz való igazítását, vagyis a nyílt szabványok alkalmazását a versenykorlátozó zárt adatformátumok és protokollok ellenében, amit az FSFE is üdvözölt.⁴⁶

OCS (Open Source Collection for CEI)

Az ISA két kiemelt nyílt forráskódú fejlesztése közül az EU-s polgári kezdeményezések létrehozását, gyűjtését, karbantartását az előírásoknak megfelelő módon támogató OCS (**Open Source Collection for CEI**) szoftver már külön JoinUp szoftverprojekt, 23 nyelvet támogató, letölthető szoftverrel és kézikönyvvel.⁴⁷

Az EU-s polgári kezdeményezésekről 2012 áprilisában alkották meg a törvényt. Az EU külön összefoglaló honlapot is biztosít az e-demokratikus, elektronikus aláírásgyűjtést végző polgári kezdeményezéseknek,⁴⁸ magyar ismertetővel is az OCS szoftverről.⁴⁹ Az első, hitelesített OCS alapú weboldalt üzemeltető polgári kezdeményezés⁵⁰ a vízhez való jogról szóló jogalkotási javaslat előterjesztésére szólítja fel az Európai Bizottságot, ha összegyűlt a szükséges egymillió aláírás. (Az aláíráshoz a személyi adatokon kívül a személyi szám, útlevél vagy személyi igazolvány számának valamelyikét kell megadnia a magyar aláíróknak.) A legutolsó benyújtott polgári kezdeményezés a polgári kezdeményezések indításának további egyszerűsítését szeretné elérni, hogy ne a technológiai nehézségek gátolják a polgári kezdeményezések elektronikus aláírásgyűjtésének elindítását⁵¹.

⁴² *European Interoperability Framework for European public services*, IDABC, European Commission, 2010-12-16

⁴³ *Open Standards – EIFv2: Tracking the loss of interoperability*, FSFE, 2009-11-27

⁴⁴ *European Interoperability Framework*, IDABC, European Commission, 2004-11

⁴⁵ *The European eGovernment Action Plan 2011–2015 – Harnessing ICT to promote smart, sustainable & innovative Government*, European Commission, 2010-12-15

⁴⁶ <http://blogs.fsfe.org/gerloff/2010/12/17/assessing-the-new-european-interoperability-framework/>

⁴⁷ <http://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/home> (23 nyelven)

⁴⁸ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative>

⁴⁹ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/software>

⁵⁰ <http://www.right2water.eu/>

⁵¹ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000011>

LEOS (Legislation Editing Open Software)

Az EU-s jogalkotás ISA programon belül készülő új szabad szoftveres platformja, a LEOS (**Legislation Editing Open Software**)⁵² követelményelemzési részeredményei dokumentumként érhetőek el a JoinUp-on.⁵³ A dokumentum ismerteti a jogalkotás szabványosítására irányuló törekvéseket is, amelyekből az ENSZ égisze alatt fejlesztett pánafrikai Akoma Ntoso XML séma az egyik legígéretesebb megoldás. Az Akoma Ntosót az OpenDocumentért is felelős OASIS szervezet szabványosítja, afrikai államok mellett pedig már Brazília és az Európai Bizottság is használja, és ez az alapja az AT4AM szabad változatának is.⁵⁴ Az EU-s és tagállami jogalkotás nyomán követésére és támogatására több független szabad szoftveres projekt indult az EU-ban.⁵⁵ Kiemelendő az Akoma Ntosóhoz kapcsolódó, kifejezetten szabad szoftveres jogi alkalmazásokat fejlesztő afrikai Bungeni projekt is, amely az említett LEOS elemzés által is megvizsgált, OpenOffice.org-on alapuló nyílt forráskódú jogszakszöveg-szerkesztőt, a Bungeni-Editort készítette.⁵⁶ (Ehhez kapcsolódó újrafelhasználási példa, hogy az eredetileg az OpenOffice.org-hoz, illetve a LibreOffice-hoz kifejlesztett honosítási rendszert, a Pootle környezetet szintén Afrikában fejlesztették, de ma már minden LibreOffice-honosítás, így a magyar is ezt használja.)

Nyílt forráskód az EU-s közbeszerzésekben

A nyílt forráskódú programok beszerzésére vonatkozóan nemcsak ajánlások és útmutatók, hanem már szabályozások is életbe léptek egyes tagállamok közigazgatásában. Miközben 2010-ben az EU-s informatikai közbeszerzések több mint 10%-ában jogszabályellenesen nevesítettek (többnyire nem szabad) szoftvert,⁵⁷ az FSFE (Free Software Foundation Europe) más EU-s szabad szoftveres szervezetekkel összefogva azért küzd, hogy a közigazgatási szerveknek joga legyen nyílt forráskódhoz kötni közbeszerzéseit.⁵⁸ Az *EU-s nyílt forráskód közbeszerzési útmutató*⁵⁹ szerint lehetséges, és van is számos példa a nyílt forráskód előnyben részesítésére. Piedmont például sikeresen védte meg az olasz szövetségi bíróságon a nyílt forráskódot a közbeszerzésekben előíró helyi rendeletét, mivel a bíróság szerint a szabad vagy nyílt forráskódú licenc előírása nem egy speciális technológia versenyellenes preferálása, hanem csak egy lehetséges jogi követelmény. A brit kormányzat korábban nem részesítette előnyben a szabad szoftvereket a zárt forrásúakkal szemben, vagy fordítva, de arra nyomatékosan felhívta a figyelmet, hogy a közbeszerzéseknél ezeket számításba kell venni, és ha nincs jelentős általános költségkülönbség a szabad és nem szabad szoftverek között, akkor a szabad szoftvert kellett választani eredendő rugalmassága miatt (l. később részletesen). Hollandia 2007-ben fogadott el ajánlást a versenykiírásnak megfelelő alternatívák közül a nyílt forráskódúak előnyben részesítésére,⁶⁰ de 2008-ban már egy olyan kormányzati közbeszerzési útmutatót készített, amely arra tesz javaslatot, hogy nem általában a nyílt forráskódú programokat, hanem a nyílt forráskódú programok lényegi jellemzőit, a nyílt és szabadon módosítható forráskódot és a megoszthatóságot kell funkcionális követelményként vagy előnyként beépíteni a közbeszerzésekbe, amit az EU-s közbeszerzési útmutató részletesen be is mutat.

⁵² http://ec.europa.eu/isa/actions/01-trusted-information-exchange/1-13action_en.htm

⁵³ <http://joinup.ec.europa.eu/e-library/document/isa-leos-final-results>

⁵⁴ <http://www.akomantoso.org/rss-manager/at4am-for-all-the-web-editor-for-amending-legislation-of-the-european-parliament-is-released-in-open-source>, 2013-04-02

⁵⁵ <http://joinup.ec.europa.eu/news/european-hacktivists-explore-use-open-source-legal-texts>

⁵⁶ <http://www.bungeni.org/news/2012-05-10.7792291398>

⁵⁷ *OFE Procurement Monitoring Report 2010*, OpenForum Europe, 2011-05

⁵⁸ <https://joinup.ec.europa.eu/news/eu-free-software-advocates-want-procurement-rules-improved>

⁵⁹ *Guideline on public procurement of Open Source Software*, IDABC, 2010-03 (revised 2010-06)

⁶⁰ *The Netherlands in Open Connection – An action plan for the use of Open Standards and Open Source Software in the public and semi-public sector*, The Ministry of Economic Affairs, 2007

A 2014 áprilisától kötelező érvényű brit kormányzati digitális szolgáltatási standard erre vonatkozó kritériuma a szabad szoftverek használatát, fejlesztését, szabad licenc alatti megosztását írja elő, ettől eltérni csak a forráskód speciális részeiben, kellően megindokolva lehet.⁶¹ A kapcsolódó technológiai útmutató is a nyílt forráskódú szoftverek preferálását javasolja, különösen az operációs rendszerek, hálózati szoftverek, webkiszolgálók, adatbázisok, programnyelvek esetében, mivel ezeken a területeken a nyílt forráskódú programok technológiai, és egyéb fontos vonatkozásban is élen járnak.⁶² Ahogy az útmutató fogalmaz, az adott (esetenként zárt) technológiához való ragaszkodás helyett a következőket kell szem előtt tartani az e-kormányzati szolgáltatások megvalósításánál:

- A fejlesztői produktivitás maximalizálása;
- a teljes bekerülési költség minimalizálása;
- a termékcsapda elkerülése;
- a kormány által készített szoftverek megosztásának megkönnyítése.

Unió stratégiai irányok és hazai vonatkozásai

Az uniós tagállami vállalatoknak megfelelően a nyílt szabványok, és az erre építő szabad szoftverek is egyre nagyobb teret fognak nyerni hazánkban is a következő években, amelyben meghatározó szerepe van az állami szerepvállalásnak.

- Minimális elvárás a kormányzati szférában történő informatikai tárgyú közbeszerzésekben, fejlesztésekben a Gazdasági Versenyhivatal által is megfogalmazott⁶³ versenysemlegesség biztosítása.
- A jelenlegi észt, és a tervezett brit példához hasonlóan, az országos és helyi e-kormányzati szolgáltatások felhasználói körét minden internetfelhasználóra ki kell terjeszteni a szolgáltatások kényelmének, elérhetőségének szabad szoftverekkel való növelésével, nyílt adatokkal, és ezekre épülő szolgáltatásokkal.
- Követendő példa a szabad szoftverekkel kapcsolatos széles körű kormányzati tájékoztatás, szabad szoftverek közbeszerzésével kapcsolatos segítségnyújtás, és e-kormányzati és egyéb szolgáltatások esetén a szabad szoftverek hasonló módon történő előírása.
- A szabad szoftverek előzőekben felsorolt előnyei még inkább érvényesülnek, ha nem pusztán a szabad szoftverek felhasználása, hanem megosztása, szabad licenc alatt való közzététele is előírás, a brit e-kormányzati stratégiával és az ehhez kapcsolódó standarddal megegyező módon.
- Javasolt továbbá a már korábban megosztott tagállami, nemzetközi fejlesztések, e-kormányzati szolgáltatások megvizsgálása, átvétele, honosítása is új fejlesztések helyett (az ISA projekt szabad szoftveres fejlesztései külön honosítást már nem igényelnek), illetve a termékcsapdát jelentő hazai megoldások ezekkel való kiváltása.
- A felsoroltakat egy hazai szabadszoftver-stratégiában, vagy a nemzeti digitális stratégia (mely eddig csak a szabad szoftverek részarányának növeléséről beszélt érintőlegesen)⁶⁴ következő vál-

⁶¹ <https://www.gov.uk/service-manual/digital-by-default>, 15. kritérium: „*Make all new source code open and reuseable, and publish it under appropriate licences (or have provided a convincing explanation of why this cannot be done for specific subsets of the source code)*”, 2013-04-23

⁶² <https://www.gov.uk/service-manual/making-software/choosing-technology.html>

⁶³ „*A GVH szerint tényként kell kezelniünk, hogy a szoftverpiac is differenciálódott, gazdagodott az elmúlt 10-15 évben, és igenis ezek a gyártmányok bizonyos körülmények esetén egymás versenytársai lehetnek, így ennek megfelelően kell bánnunk velük.*” http://www.gvh.hu/gvh/alpha?null&m5_doc=5391&pg=72, 2008-08-29

⁶⁴ Digitális Megújulás Cselekvési Terv – 2010–2014, <http://www.nih.gov.hu/strategiaalkotas/informatika/digitalis-megujulas>

tozatában is összefoglalni, illetve hasonló intézményi, szervezeti szabadszoftver-stratégiák elkészítését szorgalmazni, hogy a szabad szoftverek megvizsgálása, felhasználása, ezek előnyeinek minél nagyobb mértékben történő kihasználása tudatosan történjen mind kormányzati, mind szervezeti szinten.